



Zbierka súdnych rozhodnutí

ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (deviata komora)

z 13. júla 2023*

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania – Ochrana spotrebiteľa – Smernica 93/13/EHS – Nekalé podmienky v spotrebiteľských zmluvách – Zmluvy o hypotekárnom úvere – Podmienka stanovujúca pohyblivú úrokovú sadzbu – Referenčný index založený na ročnej percentuálnej miere nákladov (RPMN) hypotekárnych úverov poskytnutých úverovými inštitúciami – Index stanovený regulačným alebo správnym aktom – Údaje uvedené v preambule tohto aktu – Kontrola týkajúca sa požiadavky transparentnosti – Posúdenie zneužívajúcej povahy“

Vo veci C-265/22,

ktorej predmetom je návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 267 ZFEÚ, podaný rozhodnutím Juzgado de Primera Instancia n. 17 de Palma de Mallorca (Súd prvej inštancie č. 17 Palma de Mallorca, Španielsko) z 19. apríla 2022 a doručený Súdnemu dvoru 20. apríla 2022, ktorý súvisí s konaním:

ZR,

PI

proti

Banco Santander SA,

SÚDNY DVOR (deviata komora),

v zložení: predsedníčka deviatej komory L. S. Rossi, sudcovia J.-C. Bonichot a O. Spineanu-Matei (spravodajkyňa),

generálna advokátka: L. Medina,

tajomník: L. Carrasco Marco, referentka,

so zreteľom na písomnú časť konania a po pojednávaní zo 16. marca 2023,

so zreteľom na pripomienky, ktoré predložili:

– PI a ZR, v zastúpení: F. Fuster-Fabra Toapanta a A. Rebollo Redondo, abogados,

* Jazyk konania: španielčina.

- Banco Santander SA, v zastúpení: J. M. Rodríguez Cárcamo a A. M. Rodríguez Conde, abogados,
- španielska vláda, v zastúpení: A. Ballesteros Panizo, splnomocnený zástupca,
- Európska komisia, v zastúpení: S. Pardo Quintillán a N. Ruiz García, splnomocnení zástupcovia,

so zreteľom na rozhodnutie prijaté po vypočutí generálnej advokátky, že vec bude prejednaná bez jej návrhov,

vyhlásil tento

Rozsudok

- 1 Návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka jednak výkladu článkov 5 a 7 smernice Európskeho parlamentu a Rady 2005/29/ES z 11. mája 2005 o nekalých obchodných praktikách podnikateľov voči spotrebiteľom na vnútornom trhu, a ktorou sa mení a dopĺňa smernica Rady 84/450/EHS, smernice Európskeho parlamentu a Rady 97/7/ES, 98/27/ES a 2002/65/ES a nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 2006/2004 (smernica o nekalých obchodných praktikách) (Ú. v. EÚ L 149, 2005, s. 22), a jednak výkladu článku 3 ods. 1, článkov 4 a 5, ako aj článku 6 ods. 1 smernice Rady 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách (Ú. v. ES L 95, 1993, s. 29; Mim. vyd. 15/002, s. 288).
- 2 Tento návrh bol podaný v rámci sporu medzi ZR a PI na jednej strane a spoločnosťou Banco Santander SA na druhej strane vo veci platnosti podmienky o pravidelnej revízii úrokovej sadzby uplatniteľnej na hypotekárny úver, ktorý ZR a PI poskytol právny predchodca spoločnosti Banco Santander.

Právny rámec

Právo Únie

Smernica 93/13

- 3 Podľa článku 3 ods. 1 smernice 93/13:

„Zmluvná podmienka, ktorá nebola individuálne dohodnutá sa považuje za nekalú, ak napriek požiadavke dôvery [dobrej viery – *neoficiálny preklad*] spôsobí značnú nerovnováhu v právach a povinnostiach strán vzniknutých na základe zmluvy, ku škode spotrebiteľa.“

- 4 Článok 4 tejto smernice stanovuje:

„1. Bez toho, aby boli dotknuté ustanovenia článku 7, nekalosť [nekalá povaha – *neoficiálny preklad*] zmluvných podmienok sa hodnotí so zreteľom na povahu tovaru alebo služieb, na ktoré bola zmluva uzatvorená [ktoré sú predmetom zmluvy, – *neoficiálny preklad*] a na všetky okolnosti súvisiace s uzatvorením zmluvy v dobe uzatvorenia zmluvy[, ako aj] na všetky ostatné podmienky zmluvy alebo na inú zmluvu [inej zmluvy – *neoficiálny preklad*], od ktorej závisí.

2. Hodnotenie nekalej povahy podmienok sa nevzťahuje ani k definícii hlavného predmetu zmluvy ani na primeranú cenu a úhradu na jednej strane, ako aj tovar alebo služby dodávané výmenným spôsobom na druhej strane, pokiaľ tieto podmienky sú zrozumiteľné [sú formulované jasne a zrozumiteľne – *neoficiálny preklad*].“

5 Článok 5 uvedenej smernice znie:

„V prípade zmlúv, v ktorých sú všetky alebo niektoré podmienky ponúkané spotrebiteľovi v písomnej forme, musia byť vždy tieto podmienky vypracované zrozumiteľne [formulované jasne a zrozumiteľne – *neoficiálny preklad*]. Keď existuje pochybnosť o zmysle podmienky, prednosť má výklad priaznivejší pre spotrebiteľa. Toto pravidlo výkladu neplatí v súvislosti s postupmi stanovenými v článku 7 ods. 2“

Smernica 2005/29

6 V súlade s článkom 19 smernice 2005/29 mali členské štáty prijať a uverejniť najneskôr do 12. júna 2007 zákony, iné právne predpisy a správne opatrenia potrebné na dosiahnutie súladu s touto smernicou a bezodkladne o tom informovať Európsku komisiu. Tieto opatrenia mali platiť najneskôr 12. decembra 2007.

Španielske právo

7 Podľa článku 1258 Código civil (Občiansky zákonník):

„Zmluva je dokonalá len na základe súhlasu zmluvných strán a zaväzuje ich nielen k tomu, čo je v nej vyjadrené, ale aj ku všetkým dôsledkom, ktoré z nej vzhľadom na jej povahu vyplývajú z dobrej viery, zvyklostí alebo zákona.“

8 Smernica 93/13 bola prebratá do španielskeho práva prostredníctvom ley 7/1998, sobre condiciones generales de la contratación (zákon č. 7/1998 o všeobecných zmluvných podmienkach) z 13. apríla 1998 (BOE č. 89 zo 14. apríla 1998, s. 12304).

9 Článok 7 tohto zákona stanovuje:

„Zmluva nesmie obsahovať tieto všeobecné podmienky:

- a) podmienky, o ktorých sa spotrebiteľ v skutočnosti nemohol plne dozvedieť pred uzavretím zmluvy, alebo ktoré prípadne neboli dojednané podľa článku 5;
- b) nečitateľné, nejednoznačné, nejasné a nezrozumiteľné podmienky, ibaže v prípade, že sú nezrozumiteľné, prístupujúca zmluvná strana s nimi písomnou formou výslovne súhlasila a sú v súlade s osobitnou právnou úpravou týkajúcou sa transparentnosti zmluvných podmienok v tejto oblasti.“

10 Podľa článku 8 uvedeného zákona:

„1. Všeobecné podmienky, ktoré na ujmu prístupujúcej zmluvnej strany porušujú ustanovenia tohto zákona alebo akékoľvek iné kogentné alebo zakazujúce predpisy, sú absolútne neplatné, pokiaľ tieto predpisy inak nesankcionujú ich porušenie.“

2. Osobitne sú absolútne neplatné nekalé všeobecné podmienky v spotrebiteľských zmluvách...”

- 11 Ley 3/1991, de Competencia Desleal (zákon č. 3/1991 o nekalej súťaži) z 10. januára 1991 (BOE č. 10 z 11. januára 1991, s. 959) vo svojom článku 4 ods. 1 stanovuje:

„Správanie sa považuje za nekalé, ak je objektívne v rozpore s požiadavkami dobrej viery.

Vo vzťahoch so spotrebiteľmi alebo užívateľmi je správanie predajcu alebo dodávateľa v rozpore s požiadavkami dobrej viery, ak je v rozpore s pravidlami odbornej starostlivosti, ktorou sa rozumie úroveň odbornej spôsobilosti a starostlivosti, ktorú možno rozumne očakávať od predajcu alebo dodávateľa v súlade s poctivými trhovými praktikami, a ak podstatne narušuje alebo je spôsobilá podstatne narušiť ekonomické správanie priemerného spotrebiteľa alebo priemerného člena skupiny, ktorej je praktika určená, pokiaľ ide o obchodnú praktiku zameranú na určitú skupinu spotrebiteľov.

Na účely tohto zákona sa za ekonomické správanie spotrebiteľa alebo užívateľa považuje každé rozhodnutie, ktorým sa spotrebiteľ alebo užívateľ rozhodne konať alebo zdržať sa konania vo vzťahu k:

- a) výberu ponuky alebo dodávateľa,
- b) nadobudnutiu tovaru alebo získaniu služby, ako aj prípadne k spôsobom a podmienkam tohto nadobudnutia alebo získania,
- c) zaplateniu celej ceny alebo jej časti alebo akejkoľvek inej forme platby.

...”

- 12 Článok 7 tohto zákona s názvom „Klamlivé opomenutia“ znie:

„1. Za nekalé sa považuje opomenutie alebo zatajenie informácií potrebných na to, aby adresát prijal alebo mohol prijať rozhodnutie týkajúce sa jeho ekonomického správania pri plnej znalosti skutočností. Opomenutie alebo zatajenie informácií je takisto nekalé, ak poskytnuté informácie sú nejasné, nezrozumiteľné, nejednoznačné alebo sú poskytnuté nevhodným spôsobom, alebo ak obchodný účel tejto praktiky nie je zverejnený, pokiaľ nevyplýva z kontextu.

2. Pri určovaní klamlivej povahy konaní uvedených v predchádzajúcom odseku sa zohľadňuje skutkový kontext, v ktorom k nim dochádza, najmä všetky ich charakteristiky a okolnosti, ako aj obmedzenia, ktoré sú vlastné použitému komunikačnému prostriedku.”

- 13 Banco de España (Španielska centrálna banka) prijala circular 8/1990, a entidades de crédito, sobre transparencia de las operaciones y protección de la clientela (obežník č. 8/1990 určený úverovým inštitúciám o transparentnosti operácií a ochrane klientov) zo 7. septembra 1990 (BOE č. 226 z 20. septembra 1990, s. 27498). Tento obežník bol zmenený najmä circular 5/1994, a entidades de crédito (obežník č. 5/1994 určený úverovým inštitúciám) z 22. júla 1994 (BOE č. 184 z 3. augusta 1994, s. 25106). Obežník č. 8/1990 po svojej zmene prostredníctvom obežníka č. 5/1994 stanovoval niektoré oficiálne referenčné indexy alebo sadzby pre hypotekárne úvery. Medzi nimi sa nachádzali rôzne priemerné sadzby hypotekárnych úverov s dobou splatnosti dlhšou ako tri roky na účely nadobudnutia nehnuteľnosti určenej na bývanie za trhovú cenu

(ďalej len „IRPH“), vrátane sadzby týkajúcej sa úverov poskytnutých bankami (ďalej len „IRPH bánk“) a sadzby týkajúcej sa úverov poskytnutých všetkými úverovými inštitúciami (ďalej len „IRPH úverových inštitúcií“).

- 14 Preambula obežníka č. 5/1994, ktorým bol zmenený obežník uvedený v predchádzajúcom bode, obsahovala túto pasáž:

„Vybrané referenčné sadzby predstavujú v konečnom dôsledku [ročnú percentuálnu mieru nákladov (RPMN)]. Priemerné sadzby hypotekárnych úverov poskytnutých bankami a všetkými inštitúciami na nadobudnutie nehnuteľnosti určenej na bývanie za trhovú cenu predstavujú RPMN, pretože sa v nich okrem iného prejavuje účinok poplatkov. Ich samotné priame uplatňovanie ako zmluvných sadzieb by preto viedlo k tomu, že [RPMN] hypotekárnej operácie bude vyššia než trhové sadzby. Na vyrovnanie [RPMN] tejto operácie s trhovou [RPMN] by sa mal uplatniť záporný rozdiel, ktorého hodnota by sa mala meniť v závislosti od poplatkov za operáciu a frekvencie splátok.“

Spor vo veci samej a prejudiciálne otázky

- 15 Dňa 12. mája 2006 ZR a PI na jednej strane a právny predchodca spoločnosti Banco Santander na druhej strane uzavreli zmluvu o hypotekárnom úvere na sumu 197 934,54 eura.

- 16 V súlade s článkom 3a tejto zmluvy (ďalej len „sporná podmienka“) je úroková sadzba pohyblivá, pričom nová úroková sadzba sa stanoví na konci každého dvanásťmesačného obdobia na nasledujúcich dvanásť mesiacov, a to až do skončenia platnosti uvedenej zmluvy. Nová úroková sadzba je stanovená na základe „referenčnej sadzby“, konkrétne IRPH úverových inštitúcií, zvýšenej o 0,20 percentuálneho bodu, alebo na základe „náhradnej referenčnej sadzby“, konkrétne IRPH bánk, zvýšenej o 0,50 percentuálneho bodu.

- 17 Odsek 3 spornej podmienky definuje referenčnú sadzbu takto:

„Referenčnou sadzbou je [IRPH úverových inštitúcií], ktorá je definovaná ako jednoduchý priemer priemerných úrokových sadzieb vážených istinou v rámci úverových operácií zabezpečených hypotekárnym záložným právom k nehnuteľnosti, ktorých doba splatnosti je tri a viac rokov, na nadobudnutie nehnuteľnosti určenej na bývanie za trhovú cenu, teda operácií, ktoré všetky [subjekty, t. j.] banky, sporiteľne a hypotekárne úverové spoločnosti začali alebo obnovili počas referenčného mesiaca indexu, pričom za referenčnú sa považuje posledná z týchto priemerných sadzieb, ktorá je uverejnená v [BOE] Španielskou centrálnou bankou pred začiatkom každého nového úrokového obdobia a počas troch kalendárnych mesiacov, ktoré mu predchádzajú.“

- 18 Tento odsek 3 podobne definuje náhradnú referenčnú sadzbu, ktorá sa uplatňuje v prípade neuverejnenia referenčnej sadzby.

- 19 V spornej podmienke sa tiež uvádza, že referenčná sadzba a náhradná referenčná sadzba sú opísané v prílohe VIII k obežníku č. 8/1990.

- 20 Dňa 13. februára 2020 ZR a PI podali na Juzgado de Primera Instancia n. 17 de Palma de Mallorca (Súd prvej inštancie č. 17 Palma de Mallorca, Španielsko), ktorý je vnútroštátnym súdom, návrh na určenie neplatnosti spornej zmluvnej podmienky z dôvodu jej nekalej povahy a na uloženie povinnosti spoločnosti Banco Santander nahradiť škodu, ktorá im vznikla v dôsledku uplatňovania tejto podmienky.
- 21 ZR a PI pred týmto súdom tvrdia, že skutočnosť, že sporná podmienka odkazuje, pokiaľ ide o ročnú revíziu úrokovej sadzby ich úveru, na IRPH, pričom stanovuje ich mierne zvýšenie, a to o 0,20 percentuálneho bodu, ak ide o IRPH úverových inštitúcií, alebo o 0,50 percentuálneho bodu, ak ide o IRPH bánk, je zavádzajúca. Takáto prezentácia spočívajúca v relatívne miernom zvýšení by totiž potenciálnych dlžníkov motivovala k tomu, aby si zobrali úver, ktorého úroková sadzba je preskúmateľná odkazom na IRPH a nie odkazom na priemernú úrokovú sadzbu na európskom medzibankovom trhu (ďalej len „index Euribor“), pričom pri oveľa vyššom zvýšení, dokonca rádovo o 2 %, by odkaz na index Euribor viedol k uplatneniu nižšej revidovanej úrokovej sadzby. Vyplýva to zo skutočnosti, že na rozdiel od indexu Euribor sa IRPH vypočítavajú na základe sadzieb zohľadňujúcich poplatky. Podľa žalobcov vo veci samej škoda, ktorá im vznikla z dôvodu uplatnenia spornej zmluvnej podmienky, predstavuje 39 799,25 eura.
- 22 Žalovaná vo veci samej spochybňuje uvedený návrh, pokiaľ ide tak o tvrdenie týkajúce sa nekalej povahy spornej podmienky, ako aj o vyčíslenie údajnej škody. Tvrdí tiež, že táto podmienka bola individuálne dohodnutá a v zásade je v súlade s právom, keďže IRPH predstavujú oficiálne a verejné indexy, a teda sú prístupné spotrebiteľom, ktorí sa tak môžu oboznámiť s relevantnými údajmi o spôsobe ich výpočtu a ich historickom vývoji prostredníctvom odkazu na údaje obsiahnuté v zmluve, o ktorú ide vo veci samej.
- 23 V priebehu konania pred vnútroštátnym súdom žalobcovia vo veci samej okrem toho tvrdili, že neplatnosť spornej zmluvnej podmienky treba konštatovať z dôvodu, že táto podmienka vzhľadom na to, že označuje IRPH ako referenčnú sadzbu pre pravidelné revízie úrokovej sadzby dotknutého úveru, mala stanoviť uplatnenie záporného rozdielu, ako to vyžaduje obežník č. 5/1994, a nie kladného rozdielu.
- 24 Vnútroštátny súd zdôrazňuje, že preambula obežníka č. 5/1994 nemá normatívnu hodnotu. Usudzuje však, že svedčí o tom, že správny orgán, ktorý je autorom tohto obežníka, sa domnieval, že uvádzanie produktov, ktoré obsahovali odkaz na IRPH, na trh by malo byť sprevádzané uplatnením záporného rozdielu.
- 25 Pokiaľ ide o prezentáciu spornej podmienky, vnútroštátny súd uvádza, že zmluva, o ktorú ide vo veci samej, neobsahuje údaje nachádzajúce sa v tejto preambule a týkajúce sa uplatnenia záporného rozdielu na IRPH s cieľom ich vyrovnania s trhovou sadzbou.
- 26 Pokiaľ ide o účinky spornej podmienky, tento súd zdôrazňuje, že odkaz na IRPH je vo svojej podstate pre dlžníkov nevýhodný, keďže takýto index je tvorený priemerom úrokových sadzieb všetkých prebiehajúcich úverových operácií, pričom tieto sadzby sú už čiastočne tvorené poplatkami a zvýšeniami.
- 27 V dôsledku toho sa vnútroštátny súd domnieva, že neposkytnutie informácií dlžníkom, pokiaľ ide o obsah preambuly obežníka č. 5/1994, a teda o vlastnostiach IRPH, ale aj všeobecnejšie o príslušných úrovniach IRPH a indexu Euribor, by mohlo byť v rozpore s dobrou vierou a vyvolať nerovnováhu na úkor spotrebiteľov, čo by odôvodňovalo kvalifikáciu spornej podmienky ako nekalej.

- 28 Okrem toho sa domnieva, že absencia informácií, pokiaľ ide o obsah preambuly obežníka č. 5/1994, v spojení s uplatnením pozitívneho rozdielu, ktorý je mierne nižší ako rozdiel uplatňovaný na úvery, ktorých sadzby sú stanovené na základe indexu Euribor, by mohla predstavovať obchodný trik, ktorého cieľom je vyvolať dojem, že úrokové zaťaženie bude výhodné. Naproti tomu potenciálni dlžníci by v prípade, že by sa im poskytli informácie nachádzajúce sa v preambule obežníka č. 5/1994, mohli prijať informované rozhodnutie.
- 29 V tomto kontexte vnútroštátny súd zvažuje možnosť, že zahrnutie spornej podmienky do zmluvy o úvere, o ktorú ide vo veci samej, sa považuje za nekalú obchodnú praktiku v zmysle článku 5 ods. 1 písm. b) smernice 2005/29, pretože by podstatne narušila alebo mohla podstatne narušiť ekonomické správanie priemerného spotrebiteľa z dôvodu nedostatku informácií o potrebe uplatniť záporný rozdiel v prípade, ak je referenčnou sadzbou IRPH. V tejto súvislosti uvádza, že v súlade s judikatúrou Súdneho dvora existencia nekalej obchodnej praktiky v zmysle smernice 2005/29, ktorá sa týka zmluvnej podmienky, predstavuje faktor pri posudzovaní nekalej povahy tejto podmienky.
- 30 Za týchto podmienok Juzgado de Primera Instancia n. 17 de Palma de Mallorca (Súd prvej inštancie č. 17 Palma de Mallorca) rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru tieto prejudiciálne otázky:
- „1. Vzhľadom na to, že do [IRPH úverových inštitúcií] sa zahrnú poplatky a uplatňované rozdiely, pričom sa započítajú do úrokovej sadzby, takže sú pre spotrebiteľa menej výhodné než ostatné RPMN uplatňované na trhu, a na to, že podľa obežníka... č. 5/1994, ktorý vyjadruje normatívne kritérium regulačného orgánu, musia byť tieto rozdiely záporné, čo finančné inštitúcie vo všeobecnosti zamlčovali a nedodržiavali, je úplný odklon od normatívneho kritéria regulačného orgánu v rozpore s článkami 5 a 7 smernice [2005/29]?
 2. Ak sa preukáže, že odklon od vyššie uvedeného normatívneho kritéria je v rozpore s článkami 5 a 7 smernice [2005/29], je podľa rozhodnutia Súdneho dvora... vo veci C-689/20 táto nekalá praktika jednou z okolností, na ktoré treba prihliadať pri posudzovaní a konštatovaní nekalej povahy tejto podmienky, a je v rozpore s článkami 3 a 4 smernice 93/13?
 3. Ak sa obežník... č. 5/1994, ktorý je určený bankovému sektoru, ale verejnosť o ňom nie je informovaná, vôbec nezohľadnil a konštatuje sa, že jeho nezohľadnenie je v rozpore s článkom 7 smernice [2005/29], je uvedené nezohľadnenie jednou z okolností, na ktoré sa má prihliadnúť pri posudzovaní nekalej povahy podľa článku 6 ods. 1 smernice 93/13, a prípadne má sa preskúmanie transparentnosti uplatniť na... index [IRPH], ktorý sa skladá z ‚referenčného indexu a rozdielu‘?
 4. Je v rozpore s článkom 3 ods. 1, ako aj článkami 4 a 5 smernice [93/13] vnútroštátna judikatúra, podľa ktorej neuplatnenie záporného rozdielu na IRPH [nie je] nekalou praktikou, napriek povinnosti uloženej v preambule obežníka [č. 5/1994] a napriek skutočnosti, že [úvery, ktorých pohyblivá sadzba je určená odkazom na] IRPH, ktorý je menej výhodný ako všetky existujúce RPMN, boli predávané ako produkty, ktoré sú rovnako výhodné ako [úvery, ktorých pohyblivá sadzba je určená odkazom na] [index] Euribor, bez zohľadnenia potreby [uplatniť na IRPH] záporný rozdiel, takže by bolo možné ukončiť účinky podmienok, ktoré stanovujú [takéto] uplatnenie [IRPH] v dotknutých zmluvách, z dôvodu ich neplatnosti, prinútiť bankové subjekty, aby ju v budúcnosti nepoužívali, keďže predaj tejto služby zraniteľným spotrebiteľom môže ovplyvniť ich ekonomické správanie, a vyhlásiť, že tieto

podmienky sú vylúčené z obchodných zmlúv z dôvodu ich nekalej povahy vzhľadom na skutočnosť, že boli zavedené [na účely určenia] úrokových sadzieb v rozpore so smernicou [2005/29]?

5. Bráni článok 6 ods. 1 smernice [93/13] absencii akejkolvek kontroly, pokiaľ ide o zahrnutie a nekalú povahu [podmienky, ktorá stanovuje, že pohyblivá úroková sadzba v zmluve o úvere sa určuje na základe IRPH] v prípade rozdielu stanoveného skrytým spôsobom, hoci v ponuke predloženej bankovým subjektom sa musí uplatniť záporný rozdiel a spotrebiteľ nedokáže poznať ekonomické fungovanie úrokov uplatňovaných na jeho zmluvu o úvere vo fáze predzmluvných informácií, čo je v rozpore so smernicou [2005/29]?”

O prejudiciálnych otázkach

O prípustnosti prvej až tretej a piatej otázky

- 31 Svojou prvou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta Súdneho dvora na to, či je s článkami 5 a 7 smernice 2005/29 zlučiteľná zmluva o úvere s pohyblivou úrokovou sadzbou, ktorá bola uzavretá medzi predajcom alebo dodávateľom a spotrebiteľom a ktorej podmienka stanovujúca spôsoby pravidelnej revízie úrokovej sadzby používa ako referenčný údaj oficiálny index, na ktorý sa uplatňuje zvýšenie, čím sa odchyľuje od údajov obsiahnutých v akte, ktorým príslušný orgán stanovil tento index, ktoré naopak spresňovali, že vzhľadom na spôsob jeho výpočtu je potrebné uplatniť záporný rozdiel, aby sa RPMN úveru vyrovnala s trhovou sadzbou.
- 32 Svojou druhou a treťou otázkou sa tento súd pýta na určité spresnenia pre prípad zápornej odpovede na prvú otázku.
- 33 Napokon svojou piatou otázkou sa vnútroštátny súd pýta na výklad článku 6 ods. 1 smernice 93/13 v kontexte uzavretia zmluvy o úvere, ktorej úroková sadzba je prezentovaná klamlivým spôsobom, a to v rozpore s požiadavkami smernice 2005/29.
- 34 Z ustálenej judikatúry vyplýva, že pri otázkach týkajúcich sa práva Únie položených vnútroštátnym súdom platí prezumpcia relevantnosti. Súdny dvor môže odmietnuť rozhodnúť o prejudiciálnej otázke položenej vnútroštátnym súdom len vtedy, ak je zjavné, že požadovaný výklad práva Únie nemá nijakú súvislosť s existenciou alebo predmetom sporu vo veci samej, pokiaľ ide o hypotetický problém, alebo ak Súdny dvor nedisponuje skutkovými ani právnymi okolnosťami potrebnými na užitočnú odpoveď na otázky, ktoré mu boli položené [rozsudok z 24. novembra 2020, Openbaar Ministerie (Falšovanie listín), C-510/19, EU:C:2020:953, bod 26 a citovaná judikatúra].
- 35 V tejto súvislosti platí, že na to, aby Súdny dvor mohol podať výklad práva Únie, ktorý bude pre vnútroštátny súd užitočný, návrh na začatie prejudiciálneho konania musí podľa článku 94 písm. c) Rokovacieho poriadku Súdneho dvora obsahovať uvedenie dôvodov, pre ktoré sa vnútroštátny súd rozhodol položiť otázku o výklade alebo platnosti určitých ustanovení práva Únie, ako aj súvislosti, ktoré vnútroštátny súd vidí medzi týmito ustanoveniami a vnútroštátnou právnou úpravou uplatniteľnou v spore vo veci samej [rozsudok z 26. januára 2023, Ministerstvo na vatreshnite raboti (Registrácia biometrických a genetických údajov políciou), C-205/21, EU:C:2023:49, bod 55 a citovaná judikatúra].

- 36 Prvá až tretia a piata položená otázka predpokladajú uplatniteľnosť smernice 2005/29 na spor vo veci samej.
- 37 V tejto súvislosti treba pripomenúť, že nová právna norma sa v zásade uplatňuje po nadobudnutí účinnosti aktu, ktorým sa táto norma zavádza, a že hoci sa neuplatňuje na právne situácie, ktoré vznikli a definitívne prebehli počas účinnosti predchádzajúceho zákona, uplatní sa na ich budúce účinky, ako aj na nové právne situácie. Bez toho, aby tým bola dotknutá zásada zákazu retroaktivity právnych aktov, platí niečo iné len vtedy, keď novú normu sprevádzajú osobitné ustanovenia, ktoré konkrétne určujú podmienky jej časovej platnosti (rozsudky zo 16. decembra 2010, Stichting Natuur en Milieu a i., C-266/09, EU:C:2010:779, bod 32, ako aj z 26. marca 2015, Komisia/Moravia Gas Storage, C-596/13 P, EU:C:2015:203, bod 32).
- 38 Pokiaľ ide konkrétne o smernice, do pôsobnosti určitej smernice *ratione temporis* patria spravidla len právne situácie dokonané po uplynutí lehoty na jej prebratie (pozri v tomto zmysle rozsudok z 15. januára 2019, E.B., C-258/17, EU:C:2019:17, bod 53 a citovanú judikatúru).
- 39 V súlade s článkom 19 smernice 2005/29 však členské štáty mali najneskôr do 12. júna 2007 prijať a uverejniť ustanovenia potrebné na dosiahnutie súladu s touto smernicou a tieto ustanovenia sa mali uplatňovať najneskôr 12. decembra 2007.
- 40 Španielske kráľovstvo a Komisia na pojednávaní uviedli, že smernica 2005/29 bola napokon do španielskeho práva prebratá prostredníctvom ley 29/2009, por la que se modifica el régimen legal de la competencia desleal y de la publicidad para la mejora de la protección de los consumidores y usuarios (zákon č. 29/2009, ktorým sa mení a dopĺňa zákonný režim nekalej súťaže a reklamy s cieľom zlepšiť ochranu spotrebiteľov a užívateľov) z 30. decembra 2009 (BOE č. 315 z 31. decembra 2009, s. 112039).
- 41 Z vyššie uvedeného vyplýva, že smernica 2005/29 nebola uplatniteľná v čase uzavretia zmluvy, o ktorú ide vo veci samej, t. j. 12. mája 2006.
- 42 V dôsledku toho výklad tejto smernice nesúvisí s vyriešením sporu vo veci samej, takže prvá až tretia otázka a čiastočne piata otázka, ktoré sa priamo alebo nepriamo týkajú tohto výkladu, sú neprípustné.
- 43 Pokiaľ ide o piatu otázku v rozsahu, v akom sa týka výkladu článku 6 ods. 1 smernice 93/13, návrh na začatie prejudiciálneho konania neuvádza skutočnosti vyžadované článkom 94 písm. c) rokovacieho poriadku, ktoré by Súdnemu dvoru umožnili užitočne odpovedať vnútroštátnemu súdu, keďže tento návrh neuvádza dôvody, pre ktoré sa tento vnútroštátny súd rozhodol položiť otázku o výklade uvedeného ustanovenia.
- 44 V dôsledku toho je piata otázka tiež v celom rozsahu neprípustná.

O štvrtej otázke

- 45 Štvrtou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa článok 3 ods. 1, ako aj články 4 a 5 smernice 93/13 majú vykladať v tom zmysle, že bránia vnútroštátnej judikatúre, podľa ktorej podmienka zmluvy o úvere s pohyblivou úrokovou sadzbou, ktorá ako referenčný index používa IRPH, na ktorú uplatňuje zvýšenie, napriek údajom uvedeným v preambule obežníka č. 5/1994, nie je nekalá.

- 46 Na úvod treba po prvé uviesť, že návrh na začatie prejudiciálneho konania neobsahuje informácie o presnom obsahu vnútroštátnej judikatúry uvedenej v tejto otázke, takže Súdny dvor nemá k dispozícii informácie potrebné na to, aby odpovedal na základe tejto judikatúry.
- 47 Po druhé z úvah obsiahnutých v návrhu na začatie prejudiciálneho konania vyplýva, že uvedená otázka sa týka nielen skutočnosti, že sporná podmienka nestanovuje uplatnenie záporného rozdielu na IRPH označenú ako referenčný index, aby sa zohľadnili účinky spôsobu výpočtu IRPH, ako sú opísané v preambule obežníka č. 5/1994, ale aj absencie informovania dlžníkov v rámci predzmluvnej fázy, pokiaľ ide o existenciu a obsah týchto údajov, čo potvrdzuje najmä odkaz na článok 5 smernice 93/13, ktorý sa týka požiadavky transparentnosti.
- 48 Napokon po tretie z týchto úvah takisto vyplýva, že sporná podmienka odkazuje na obežník č. 8/1990 v rozsahu, v akom tento obežník opisuje IRPH vo svojej prílohe VIII, a zároveň že preambula obsahujúca údaje týkajúce sa účinkov spôsobu výpočtu IRPH sa nenachádza v tomto obežníku, ale v obežníku č. 5/1994, pričom oba tieto obežníky boli oficiálne uverejnené.
- 49 Vzhľadom na vyššie uvedené treba konštatovať, že svojou štvrtou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa článok 3 ods. 1, ako aj články 4 a 5 smernice 93/13 majú vykladať v tom zmysle, že na posúdenie transparentnosti a prípadne nekalej povahy podmienky zmluvy o hypotekárnom úvere s pohyblivou úrokovou sadzbou, ktorá ako referenčný index na účely pravidelnej revízie úrokovej sadzby uplatniteľnej na tento úver označuje index, ktorý je stanovený oficiálne uverejneným obežníkom a na ktorý sa uplatňuje zvýšenie, je relevantný obsah informácií nachádzajúcich sa v inom obežníku, v ktorom sa uvádza, že na tento index treba so zreteľom na spôsob jeho výpočtu uplatniť záporný rozdiel s cieľom vyrovnáť uvedenú úrokovú sadzbu s trhovou sadzbou.
- 50 Treba spresniť, že podľa ustálenej judikatúry Súdneho dvora právomoc Súdneho dvora v danej oblasti zahŕňa výklad pojmov vyplývajúcich zo smernice 93/13, ako aj stanovenie kritérií, ktoré vnútroštátny súd môže alebo musí uplatniť pri preskúmaní zmluvnej podmienky z hľadiska ustanovení tejto smernice, pričom tomuto súdu vzhľadom na tieto kritériá prináleží vyjadriť sa ku konkrétnej kvalifikácii príslušnej zmluvnej podmienky podľa osobitných okolností daného prípadu. Z toho vyplýva, že Súdny dvor sa musí obmedziť na to, aby vnútroštátnemu súdu poskytol údaje, ktoré musí tento súd zohľadniť (pozri v tomto zmysle rozsudok zo 16. januára 2014, Constructora Principado, C-226/12, EU:C:2014:10, bod 20 a citovanú judikatúru, ako aj z 3. marca 2020, Gómez del Moral Guasch, C-125/18, EU:C:2020:138, bod 52 a citovanú judikatúru).
- 51 V prvom rade, pokiaľ ide o požiadavku transparentnosti zmluvných podmienok, ako vyplýva z článku 4 ods. 2 a článku 5 smernice 93/13, treba pripomenúť, že pred uzavretím zmluvy má informácia o zmluvných podmienkach a dôsledkoch tohto uzavretia pre spotrebiteľa zásadný význam. Najmä na základe týchto informácií sa tento spotrebiteľ rozhoduje, či chce byť viazaný podmienkami, ktoré predajca alebo dodávateľ vopred vypracoval (rozsudok z 20. septembra 2017, Andriuc a i., C-186/16, EU:C:2017:703, bod 48, ako aj citovaná judikatúra).
- 52 V dôsledku toho, keďže systém ochrany zavedený touto smernicou vychádza z myšlienky, že spotrebiteľ sa v porovnaní s predajcom alebo dodávateľom nachádza v znevýhodnenom postavení, najmä pokiaľ ide o úroveň informovanosti, táto požiadavka sa musí chápať široko (pozri v tomto zmysle rozsudok z 20. septembra 2017, Andriuc a i., C-186/16, EU:C:2017:703, bod 44, ako aj citovanú judikatúru).

- 53 Konkrétne požiadavka, podľa ktorej má byť zmluvná podmienka formulovaná jasne a zrozumiteľne, znamená, že v prípade zmlúv o úvere finančné inštitúcie poskytujú dlžníkom informácie dostatočné na to, aby im umožnili prijať obozretné rozhodnutia založené na dobrej informovanosti (pozri v tomto zmysle rozsudok z 20. septembra 2017, *Andriciuc a i.*, C-186/16, EU:C:2017:703, bod 51). V tejto súvislosti prináleží vnútroštátnemu súdu, aby po zohľadnení všetkých okolností súvisiacich s uzatvorením zmluvy overil, či boli spotrebiteľovi oznámené všetky skutočnosti, ktoré mohli mať vplyv na rozsah jeho záväzku a umožňovali mu posúdiť najmä celkové náklady jeho úveru (pozri v tomto zmysle rozsudok z 20. septembra 2017, *Andriciuc a i.*, C-186/16, EU:C:2017:703, bod 47, ako aj citovanú judikatúru).
- 54 Rozhodujúcimi pri tomto posúdení sú jednak otázka, či sú podmienky formulované jasne a zrozumiteľne, takže umožňujú priemernému spotrebiteľovi, t. j. spotrebiteľovi, ktorý je riadne informovaný a primerane pozorný a obozretný, posúdiť takéto náklady, a jednak to, či boli alebo neboli v zmluve o úvere poskytnuté informácie, ktoré sú vzhľadom na povahu tovaru alebo služieb, ktoré sú predmetom tejto zmluvy, považované za základné (pozri v tomto zmysle rozsudok z 20. septembra 2017, *Andriciuc a i.*, C-186/16, EU:C:2017:703, bod 47, ako aj citovanú judikatúru).
- 55 Pokiaľ ide konkrétnejšie o podmienku stanovujúcu v rámci zmluvy o hypotekárnom úvere odmenu za tento úver prostredníctvom úrokov vypočítaných na základe pohyblivej sadzby stanovenej, ako je to vo veci samej, odkazom na oficiálny index, treba požiadavku transparentnosti chápať tak, že vyžaduje najmä to, aby priemerný spotrebiteľ, ktorý je riadne informovaný a primerane pozorný a obozretný, bol schopný pochopiť konkrétne fungovanie spôsobu výpočtu tejto sadzby a posúdiť tak na základe presných a zrozumiteľných kritérií potenciálne významné ekonomické dôsledky takejto zmluvnej podmienky na jeho finančné záväzky (rozsudok z 3. marca 2020, *Gómez del Moral Guasch*, C-125/18, EU:C:2020:138, bod 51 a citovaná judikatúra).
- 56 Medzi relevantné skutočnosti, ktoré musí vnútroštátny súd vziať do úvahy pri vykonávaní potrebných overení v tejto súvislosti, patrí nielen obsah informácií, ktoré poskytol veriteľ v rámci dojednávania dotknutej zmluvy o úvere, ale aj okolnosť, že hlavné údaje týkajúce sa výpočtu referenčného indexu sú ľahko dostupné z dôvodu ich uverejnenia (pozri v tomto zmysle rozsudok z 3. marca 2020, *Gómez del Moral Guasch*, C-125/18, EU:C:2020:138, body 52, 53 a 56).
- 57 Na jednej strane v prejednávanej veci z návrhu na začatie prejudiciálneho konania vyplýva, že referenčný index, o ktorý ide vo veci samej, bol stanovený obežníkom č. 8/1990, ktorý bol uverejnený v *Boletín Oficial del Estado*. Na druhej strane sa v spornej podmienke spresňuje, že tento index je opísaný v prílohe VIII k tomuto obežníku a že tento obežník bol vydaný Španielskou centrálnou bankou.
- 58 Vnútroštátnemu súdu prináleží, aby sa ubezpečil, že takto poskytnuté informácie boli dostatočné na to, aby priemernému spotrebiteľovi, ktorý je riadne informovaný a primerane pozorný a obozretný, umožnili skutočne sa oboznámiť so spôsobom výpočtu referenčného indexu uvedeného v spornej podmienke.
- 59 Pokiaľ ide o otázku, či skutočné oboznámenie sa so spôsobmi výpočtu referenčného indexu uvedeného v spornej podmienke, ktoré sa nachádzajú v prílohe VIII k obežníku č. 8/1990, bolo dostatočné na to, aby priemernému spotrebiteľovi umožnilo pochopiť tieto podmienky a ich ekonomické dôsledky bez toho, aby mu boli oznámené aj informácie uvedené v preambule obežníka č. 5/1994, je potrebné, aby vnútroštátny súd zohľadnil význam týchto informácií pre

tohto spotrebiteľa na účely správneho posúdenia ekonomických dôsledkov uzavretia zmluvy o hypotekárnom úvere, o ktorú ide vo veci samej. V tejto súvislosti je relevantnou indíciou užitočnosti takýchto informácií pre spotrebiteľa skutočnosť, že inštitúcia, ktorá vydala obežník č. 5/1994, považovala za vhodné prostredníctvom tejto preambuly upriamiť pozornosť úverových inštitúcií na úroveň IRPH v porovnaní s trhovou sadzbou a na potrebu uplatniť záporný rozdiel na ich vyrovnanie s touto sadzbou.

- 60 Na účely posúdenia vnútroštátnym súdom je tiež relevantná okolnosť, že tieto informácie, hoci boli uverejnené v *Boletín Oficial del Estado*, sú uvedené v preambule obežníka č. 5/1994, a nie v obežníku stanovujúcom zmluvný referenčný index, na ktorý odkazovala sporná podmienka, t. j. v obežníku č. 8/1990. Tomuto súdu prináleží najmä overiť, či predpokladom získania uvedených informácií bolo uskutočnenie postupu, ktorý vzhľadom na to, že spadá už pod právny prieskum, nebolo možné rozumne očakávať od priemerného spotrebiteľa.
- 61 V druhom rade, pokiaľ ide o posúdenie prípadnej nekalej povahy takej podmienky, akou je sporná podmienka, článok 3 ods. 1 smernice 93/13 stanovuje, že zmluvná podmienka, ktorá nebola individuálne dohodnutá, sa považuje za nekalú, ak napriek požiadavke dobrej viery spôsobí značnú nerovnováhu v právach a povinnostiach strán vzniknutých na základe zmluvy, ku škode spotrebiteľa.
- 62 V tejto súvislosti treba na úvod uviesť, že z návrhu na začatie prejudiciálneho konania vyplýva, že žalovaná vo veci samej tvrdí, že sporná zmluvná podmienka bola individuálne dohodnutá. Vnútroštátnemu súdu prináleží, aby sa v tejto súvislosti vyjadril, pričom by mal zohľadniť pravidlá týkajúce sa rozdelenia dôkazného bremena, ktoré sú stanovené v článku 3 ods. 2 prvom a treťom pododseku smernice 93/13 a ktoré upravujú najmä to, že ak predajca alebo dodávateľ vznesie námietku, že štandardná podmienka bola individuálne dohodnutá, musí o tom podať dôkaz.
- 63 V rámci posúdenia nekalej povahy zmluvnej podmienky, ktorá nebola individuálne dohodnutá, ktoré musí vykonať vnútroštátny súd na základe článku 3 ods. 1 smernice 93/13, prináleží tomuto vnútroštátnemu súdu, aby vzhľadom na všetky okolnosti danej veci posúdil v prvom rade možné nedodržanie požiadavky dobrej viery a v druhom rade existenciu prípadnej značnej nerovnováhy na úkor spotrebiteľa v zmysle tohto ustanovenia (rozsudok z 3. októbra 2019, Kiss a CIB Bank, C-621/17, EU:C:2019:820, bod 49, ako aj citovaná judikatúra).
- 64 Na účely spresnenia týchto pojmov treba na jednej strane pripomenúť, pokiaľ ide o otázku, za akých okolností dôjde k takejto nerovnováhe „napriek požiadavke dôvery“, že vzhľadom na šestnásté odôvodnenie smernice 93/13 má vnútroštátny súd overiť, či predajca alebo dodávateľ, ktorý zaobchádza so spotrebiteľom čestne a rovnocenne, mohol rozumne očakávať, že by tento spotrebiteľ súhlasil s takouto podmienkou po individuálnom dojednaní (rozsudok z 26. januára 2017, Banco Primus, C-421/14, EU:C:2017:60, bod 60 a citovaná judikatúra).
- 65 Na druhej strane na účely určenia, či podmienka spôsobuje na úkor spotrebiteľa „značnú nerovnováhu“, pokiaľ ide o práva a povinnosti zmluvných strán vyplývajúce zo zmluvy, treba najmä zohľadniť právne predpisy uplatňované vo vnútroštátnom práve v prípade absencie dohody medzi zmluvnými stranami tak, aby sa posúdilo, či a prípadne do akej miery je právne postavenie spotrebiteľa vyplývajúce z tejto zmluvy nevýhodnejšie než právne postavenie zakotvené v platnom vnútroštátnom práve (pozri v tomto zmysle rozsudok z 26. januára 2017, Banco Primus, C-421/14, EU:C:2017:60, bod 59). Pokiaľ ide o podmienku týkajúcu sa výpočtu úrokov zo zmluvy o úvere, je tiež relevantné porovnať spôsob výpočtu sadzby bežných úrokov stanovený touto

podmienkou a skutočnú výšku tejto sadzby, ktorá z neho vyplýva, s bežne používanými spôsobmi výpočtu a zákonnou úrokovou sadzbou, ako aj s úrokovými sadzbami uplatňovanými na trhu v čase uzavretia zmluvy dotknutej vo veci samej pre úvery v rovnocennej výške a trvaní, ako vyplýva zo skúmanej zmluvy o úvere (rozsudok z 26. januára 2017, Banco Primus, C-421/14, EU:C:2017:60, bod 65).

- 66 Rovnako treba pripomenúť, že transparentná povaha zmluvnej podmienky, ktorú vyžaduje článok 5 smernice 93/13, predstavuje jednu zo skutočností, ktorú treba zohľadniť v rámci posúdenia nekalej povahy tejto podmienky (rozsudok z 3. októbra 2019, Kiss a CIB Bank, C-621/17, EU:C:2019:820, bod 49). Naproti tomu z článku 4 ods. 2 tejto smernice vyplýva, že okolnosť, že podmienka nie je formulovaná jasne a zrozumiteľne, sama osebe nemôže mať za následok, že táto podmienka má nekalú povahu (pozri v tomto zmysle rozsudok zo 17. novembra 2021, Gómez del Moral Guasch, C-655/20, EU:C:2021:943, bod 37).
- 67 Napokon treba zohľadniť článok 4 ods. 1 smernice 93/13 v rozsahu, v akom spresňuje, že nekalá povaha zmluvnej podmienky sa posudzuje najmä s ohľadom na všetky ostatné podmienky zmluvy. V tejto súvislosti, keďže podľa preambuly obežníka č. 5/1994 je do IRPH zahrnutý účinok poplatkov, môže byť relevantné preskúmať povahu poplatkov, ktoré sú prípadne stanovené v iných podmienkach zmluvy, o ktorú ide vo veci samej, s cieľom overiť, či existuje riziko dvojitej odmeny za určité plnenia veriteľa.
- 68 Vnútroštátnemu súdu prináleží posúdiť situáciu, o ktorú ide vo veci samej, s prihliadnutím na údaje uvedené v bodoch 51 až 67 tohto rozsudku po overení skutočností, ktoré patria do skutkového rámca tejto veci a do vnútroštátneho právneho rámca.
- 69 Vzhľadom na všetky predchádzajúce úvahy treba na štvrtú otázku odpovedať tak, že článok 3 ods. 1, ako aj články 4 a 5 smernice 93/13 sa majú vykladať v tom zmysle, že na posúdenie transparentnosti a prípadne nekalej povahy podmienky zmluvy o hypotekárnom úvere s pohyblivou úrokovou sadzbou, ktorá ako referenčný index na účely pravidelnej revízie úrokovej sadzby uplatniteľnej na tento úver označuje index, ktorý je stanovený oficiálne uverejneným obežníkom a na ktorý sa uplatňuje zvýšenie, je relevantný obsah informácií nachádzajúcich sa v inom obežníku, v ktorom sa uvádza, že na tento index treba so zreteľom na spôsob jeho výpočtu uplatniť záporný rozdiel s cieľom vyrovnáť túto úrokovú sadzbu s trhovou sadzbou. Takisto je relevantná otázka, či sú tieto informácie dostatočne prístupné priemernému spotrebiteľovi.

O trovách

- 70 Vzhľadom na to, že konanie pred Súdny dvorom má vo vzťahu k účastníkom konania vo veci samej incidenčný charakter a bolo začaté v súvislosti s prekážkou postupu v konaní pred vnútroštátnym súdom, o trovách konania rozhodne tento vnútroštátny súd. Iné trovy konania, ktoré vznikli v súvislosti s predložením pripomienok Súdnemu dvoru a nie sú trovami uvedených účastníkov konania, nemôžu byť nahradené.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (deviata komora) rozhodol takto:

Článok 3 ods. 1, ako aj články 4 a 5 smernice Rady 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách

sa majú vykladať v tom zmysle, že:

na posúdenie transparentnosti a prípadne nekalej povahy podmienky zmluvy o hypotekárnom úvere s pohyblivou úrokovou sadzbou, ktorá ako referenčný index na účely pravidelnej revízie úrokovej sadzby uplatniteľnej na tento úver označuje index, ktorý je stanovený oficiálne uverejneným obežníkom a na ktorý sa uplatňuje zvýšenie, je relevantný obsah informácií nachádzajúcich sa v inom obežníku, v ktorom sa uvádza, že na tento index treba so zreteľom na spôsob jeho výpočtu uplatniť záporný rozdiel s cieľom vyrovať túto úrokovú sadzbu s trhovou sadzbou. Takisto je relevantná otázka, či sú tieto informácie dostatočne prístupné priemernému spotrebiteľovi.

Podpisy